

Uchwała Nr XLIV/300/2013
Rady Powiatu w Jaśle
z dnia 29 sierpnia 2013 r.

w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Jasielskiego na lata 2013 – 2015

Na podstawie art. 2 ust. 4 pkt.1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. nr 231, poz. 1375 ze zm.) oraz § 4 ust. 1 pkt. 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (DZ. U. z 2011r. Nr 24, poz. 128) w związku z art. 4 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013 r., poz. 595), Rada Powiatu uchwala, co następuje:

§ 1

W celu realizacji Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego przyjmuje się Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Jasielskiego na lata 2013 – 2015, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Jaśle.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICĄCY RADY

Bogusław Kręcisz

Załącznik do Uchwały Nr XLIV/300/2013
Rady Powiatu w Jasle
z dnia 29 sierpnia 2013 r.

POWIAT JASIELSKI

PROGRAM OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO DLA POWIATU JASIELSKIEGO NA LATA 2013 –2015

Jasło, 29 sierpnia 2013 r.

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
Podstawa prawna opracowania Programu.....	5
1. Charakterystyka powiatu jasielskiego i jego mieszkańców z uwzględnieniem osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi	6
2. Diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi na rynku pracy.....	7
3. Charakterystyka aktualnego stanu psychiatrycznej opieki zdrowotnej w powiecie jasielskim.....	8
4. Infrastruktura pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi.....	10
Środowiskowe Domy Samopomocy (ŚDS).....	10
Środowiskowy Dom Samopomocy w Przysiekach	10
Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowym Żmigrodzie (do kwietnia 2013 r. Środowiskowy Dom Samopomocy w Foluszu)	11
Dom Pomocy Społecznej w Foluszu (DPS)	12
Warsztaty Terapii Zajęciowej.....	13
Ośrodki Pomocy Społecznej (OPS).....	14
5. Diagnoza sytuacji dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi.....	18
6. Zasoby systemu ochrony zdrowia psychicznego w mieście Jaśle	21
7. Analiza SWOT.....	25
8. Realizacja Programu.....	28
8.1. Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.....	28
8.1.1 Upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowania zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu	28
8.1.2. Zapobieganie zaburzeniom psychicznym.....	29
8.1.3. Zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi	30
8.1.4. Organizacja systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego	30
8.2. Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym	31
8.2.1. Upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej	31
8.2.2 Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.....	31
8.2.3. Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi	32
8.2.4. Skoordynowanie różnych form opieki i pomocy	32
Podsumowanie.....	33
Spis wykresów.....	34
Spis tabel	35

WPROWADZENIE

Jednym z zadań własnych samorządu powiatowego jest promocja i ochrona zdrowia, które należy rozumieć jako połączenie edukacji zdrowotnej oraz wsparcia prawnego i środowiskowego dla mieszkańców danej społeczności lokalnej. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535 ze zm.) nakłada obowiązek zapewnienia ochrony zdrowia psychicznego na organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) opisuje zdrowie psychiczne jako: „*stan dobrego samopoczucia, w którym człowiek wykorzystuje swoje zdolności, może radzić sobie ze stresem w codziennym życiu, może wydajnie i owocnie pracować oraz jest w stanie wnieść wkład w życie danej wspólnoty*”. Na stan psychiczny ludzi mają wpływ różne czynniki, w tym biologiczne (np. genetyczne, płciowe), indywidualne (np. doświadczenia osobiste), rodzinne i społeczne (np. wsparcie społeczne) oraz ekonomiczne i środowiskowe (np. status społeczny i warunki życia).¹

Zgodnie z art. 2 w/w ustawy ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności:

- 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym,
- 2) zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- 3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Realizując w/w zadania należy określić potrzeby osób z zaburzeniami psychicznymi w następujących obszarach: medycznym (wczesne rozpoznanie, informacja o chorobie i leczeniu, opieka medyczna, hospitalizacja, wsparcie psychologiczne), rodzinnym (kształtowanie umiejętności opieki nad osobą chorą, umacnianie spójności rodziny, wsparcie w sytuacjach kryzysowych, wsparcie finansowe), rehabilitacyjnym (wsparcie socjalne, edukacja, wsparcie zawodowe, opieka dzienna, opieka długoterminowa, zaspokojenie potrzeb duchowych), wspólnotowym (pełne uczestnictwo społeczne, unikanie dyskryminacji, przestrzeganie praw człowieka).

Zadania te mają być realizowane poprzez działania określone w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego, który został przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 grudnia

¹ Zielona Księga – Poprawa zdrowia psychicznego ludności, Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela 14.10.2005 r.

2010 roku (Dz. U. z 2011 r., Nr 24, poz. 128.) w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Program zawiera strategię działań mających na celu ograniczenie występowania zagrożeń dla zdrowia psychicznego, poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi i ich bliskich oraz zapewnienie dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej.

Do realizacji powyższego Programu wskazane zostały trzy grupy podmiotów:

- 1) ministrowie właściwi ze względu na cele Programu,
- 2) Narodowy Fundusz Zdrowia,
- 3) samorządy województw, powiatów i gmin.

W realizacji zadań wynikających z Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego uczestniczyć mogą również między innymi organizacje społeczne, stowarzyszenia, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły oraz inne związki wyznaniowe.

Niniejszy Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego zawiera cele w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego, których realizacja wymaga przede wszystkim prowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych promujących zdrowie psychiczne. Efektywna realizacja zadań realizowanych w ramach programu wymaga aktywności środowiska medycznego, administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz środków masowego przekazu.

Podstawa prawna opracowania Programu

1. Ustawa Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 1998 r. Nr 91, poz. 578 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011r. Nr 231, poz. 1375 ze zm.).
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (DZ. U. z 2011r. Nr 24, poz. 128).

Do opracowania niniejszego programu uchwałą Nr 291/12 Zarząd Powiatu w Jaśle powołał Zespół Koordynujący realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013 – 2015. Założono, że zadaniem Zespołu będzie opracowanie Programu oraz jego realizowanie, koordynacja i monitorowanie.

W skład Zespołu wchodzi:

- 1) Wojciech Piękoś – Naczelnik Wydziału Promocji i Spraw Społecznych,
- 2) Beata Rak – Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle,
- 3) Małgorzata Giesek – Jopkiewicz – przedstawiciel Powiatowego Urzędu Pracy w Jaśle,
- 4) Jolanta Mercik – Dyrektor Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Jaśle,
- 5) Jolanta Jaracz – nauczyciel Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego w Jaśle, prezes Stowarzyszenia „Radzę Sobie” na Rzecz Pomocy Niepełnosprawnym Dzieciom, Młodzieży i Dorosłym w Jaśle,
- 6) Joanna Tutro – przedstawiciel Szpitala Specjalistycznego w Jaśle,
- 7) Barbara Bekus - przedstawiciel Szpitala Specjalistycznego w Jaśle,
- 8) Magdalena Węgrzyn – Grasela - przedstawiciel Szpitala Specjalistycznego w Jaśle,
- 9) Małgorzata Łysik – kierownik Środowiskowego Domu Samopomocy w Nowym Żmigrodzie,
- 10) Maria Stańska – Rączka – przedstawiciel Środowiskowego Domu Samopomocy w Foluszu,
- 11) Magdalena Maculak – przedstawiciel Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle /Zespołu do realizacji zadań ośrodka interwencji kryzysowej,
- 12) Joanna Garbacik – przedstawiciel Komendy Powiatowej Policji w Jaśle,
- 13) Dorota Gawlik – Feldo – Przewodnicząca Komisji Społecznej Rady Powiatu w Jaśle,
- 14) Bożena Rówińska – przedstawiciel Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – koło w Jaśle.

1. Charakterystyka powiatu jasielskiego i jego mieszkańców z uwzględnieniem osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi

Powiat Jasielski znajduje się w południowo – wschodniej części Polski, w województwie podkarpackim. Obejmuje obszar 831 km², który zamieszkuje 115 661 mieszkańców (dane statystyczne GUS, stan na 31.12.2012 r.). W skład powiatu jasielskiego wchodzi 10 gmin: miasto Jasło, miasto i gmina Kołaczyce, gmina Jasło, Brzyska, Tarnowiec, Nowy Żmigród, Dębowiec, Skołyszyn, Osiek Jasielski, Krempna. Mieszkańcy miasta Jasła stanowią 31,9% ogółu mieszkańców powiatu jasielskiego. Na dzień 31.12.2012 r. miasto Jasło liczyło 36 709 mieszkańców, w tym: 19 156 kobiet, 17 553 mężczyzn. Dane statystyczne wskazują na systematyczny spadek liczby mieszkańców miasta, natomiast liczba mieszkańców powiatu jasielskiego ogółem zwiększyła się o 972 osoby, porównując dane z 2012 i 2009 roku.

Tabela 1. Liczba ludności powiatu jasielskiego i miasta Jasła z uwzględnieniem osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności w latach 2009-2012.

	2009			2010			2011			2012		
	Ogółem	ON z zaburzeniami psychicznymi	% ogólnej liczby mieszkańców	Ogółem	ON z zaburzeniami psychicznymi	% ogólnej liczby mieszkańców	Ogółem	ON z zaburzeniami psychicznymi	% ogólnej liczby mieszkańców	Ogółem	ON z zaburzeniami psychicznymi	% ogólnej liczby mieszkańców
powiat jasielski	114689	236	0,21%	115821	282	0,24%	115789	272	0,23 %	115661	336	0,29%
miasto Jasło	37102	109	0,29%	37224	114	0,31%	36918	104	0,28%	36 709	185	0,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS oraz pisma Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 18.10.2012r.

Zgodnie z danymi Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności osoby niepełnosprawne z zaburzeniami psychicznymi stanowią trzecią co do wielkości grupę osób

legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności, biorąc pod uwagę inne przyczyny uzyskania orzeczenia.²

2. Diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi na rynku pracy

Na koniec grudnia 2012 r. bez pracy na terenie powiatu jasielskiego pozostawało 10 415 osób, z czego 3 089 stanowili mieszkańcy miasta Jasła. Zarejestrowane osoby niepełnosprawne stanowiły 2,24 % ogólnej liczby osób zarejestrowanych, z czego na terenie miasta Jasła zamieszkiwało 102 osoby. Wśród zarejestrowanych w PUP w Jaśle osób niepełnosprawnych z terenu miasta, osoby niepełnosprawne z zaburzeniami psychicznymi stanowiły 16,7% (tabela 2). Nadmienić należy, że osoby z zaburzeniami psychicznymi zarejestrowane w PUP w Jaśle stanowiły niewielki odsetek mieszkańców posiadających orzeczenie ze względu na zaburzenia psychiczne, co zgodnie z przeprowadzonymi badaniami ankietowymi spowodowane jest najczęściej posiadaniem tytułu do świadczeń (m.in. renty, renty socjalnej), pobieraniem zasiłku stałego, obawą przed wyjściem z domu, hospitalizacją.³

Tabela 2. Liczba osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Jaśle z podziałem na powiat jasielski i miasto Jasło z uwzględnieniem osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi w latach 2009-2011.

2009		2010		2011		2012	
Osoby niepełnosprawne	Osoby z zaburzeniami psychicznymi	Osoby niepełnosprawne	Osoby z zaburzeniami psychicznymi	Osoby niepełnosprawne	Osoby z zaburzeniami psychicznymi	Osoby niepełnosprawne	Osoby z zaburzeniami psychicznymi
116	22	94	11	105	19	102	17

Źródło: opracowanie MOPS w Jaśle na podstawie pisma Powiatowego Urzędu Pracy w Jaśle z dnia 07.11.2012 r.

² Pismo Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 15.02.2013r.

³ Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r, stworzony przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaśle

3. Charakterystyka aktualnego stanu psychiatrycznej opieki zdrowotnej w powiecie jasielskim

W powiecie jasielskim funkcjonują trzy poradnie zdrowia psychicznego: Poradnia Zdrowia Psychicznego Szpitala Specjalistycznego w Jasle, Poradnia Zdrowia Psychicznego NZOZ „Chir – Med” oraz Poradnia Zdrowia Psychicznego NZOZ „Gemini”. Wymienione placówki zlokalizowane są na terenie miasta Jasła, a z ich pomocy skorzystało w 2012 roku 3 439 osób. Analizując dane z lat 2009 - 2012 zauważyć można dziesięcioprocentowy spadek leczonych w 2012 roku, w stosunku do 2009 roku.

Tabela 3. Leczeni z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) w Poradni Zdrowia Psychicznego Szpitala Specjalistycznego w Jasle

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012
Ogółem z zaburzeniami psychicznymi	2499	1899	1829	1871

Źródło: Sprawozdania MZ-15, Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r, stworzony przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jasle

Tabela 4. Leczeni z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) w Poradni Zdrowia Psychicznego NZOZ "Gemini"

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012
Ogółem z zaburzeniami psychicznymi	256	239	607	690

Źródło: Sprawozdania MZ-15, Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r, stworzony przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jasle

Tabela 5. Leczeni z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) w Poradni Zdrowia Psychicznego NZOZ "Chir-med"

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012
Ogółem z zaburzeniami psychicznymi	1058	1077	986	878

Źródło: Sprawozdania MZ-15, Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r, stworzony przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jasle

Przyczyną zaburzeń psychicznych może być również przyjmowanie substancji psychoaktywnych. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wyróżniła główne grupy substancji psychoaktywnych, które są źródłem wielu problemów zdrowotnych, w tym zaburzeń psychicznych.

Są to m.in. alkohol, leki uspokajające i nasenne, wyroby tytoniowe i substancje halucynogenne.⁴ W powiecie jasielskim działa Poradnia Leczenia Uzależnień, która zlokalizowana jest na terenie miasta Jasła. Z analizy danych Poradni Leczenia Uzależnień wynika, że od 2010 r. wzrasta liczba osób leczonych w poradni. W 2012 r. nastąpił wzrost leczonych o 23,53% w stosunku do roku 2009. Znaczną większość osób uzależnionych leczących się w poradni w 2012 r. stanowiły osoby w wieku 30 – 64 lata (86,15%), w tym po raz pierwszy w życiu 40,09% ogółu grupy wiekowej.

Tabela 6. Liczba osób leczonych w Poradni Leczenia Uzależnień w powiecie jasielskim w latach 2009-2012.

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012
Ogółem	403	255	425	527

Źródło: Sprawozdania MZ-15, Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r, stworzony przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaśle

W powiecie jasielskim funkcjonuje Szpital Specjalistyczny w Jaśle. Posiada on w swej strukturze Oddział Psychiatryczny, który dysponuje 40 miejscami. Według danych Szpitala Specjalistycznego w Jaśle, na Oddziale Psychiatrycznym w 2012 roku hospitalizowano o 13,37 % więcej mieszkańców powiatu jasielskiego niż w 2009 roku.

Tabela 7. Liczba osób hospitalizowanych na Oddziale Psychiatrycznym Szpitala Specjalistycznego w Jaśle w latach 2009-2012.

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012
powiat jasielski	324	294	296	374

Źródło: Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r. oraz pismo Szpitala Specjalistycznego w Jaśle nr ADO/0216/2/13 z dnia 22.03.2013.

Ponadto od 1 stycznia 2012 r. działa Dzienny Oddział Psychiatryczny Szpitala Specjalistycznego w Jaśle, dysponujący 14 miejscami. Z jego wsparcia w 2012 roku skorzystało 75 mieszkańców powiatu jasielskiego, w tym 64 z terenu miasta Jasła. Z informacji uzyskanych od pracowników placówki wynika, że zapotrzebowanie na tego typu wsparcie jest większe niż ilość oferowanych miejsc.

⁴ R. Kowalczyk, *Praca socjalna z osobami cierpiącymi na zaburzenia psychiczne*, Instytut Europejski i Studium Prawa Europejskiego w Warszawie

4. Infrastruktura pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą korzystać z opieki w Środowiskowych Domach Samopomocy, Domach Pomocy Społecznej, Mieszkaniach Chronionych, Warsztatach Terapii Zajęciowej, Zakładach Aktywizacji Zawodowej.

Na terenie powiatu jasielskiego funkcjonują następujące jednostki:

ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY (ŚDS)

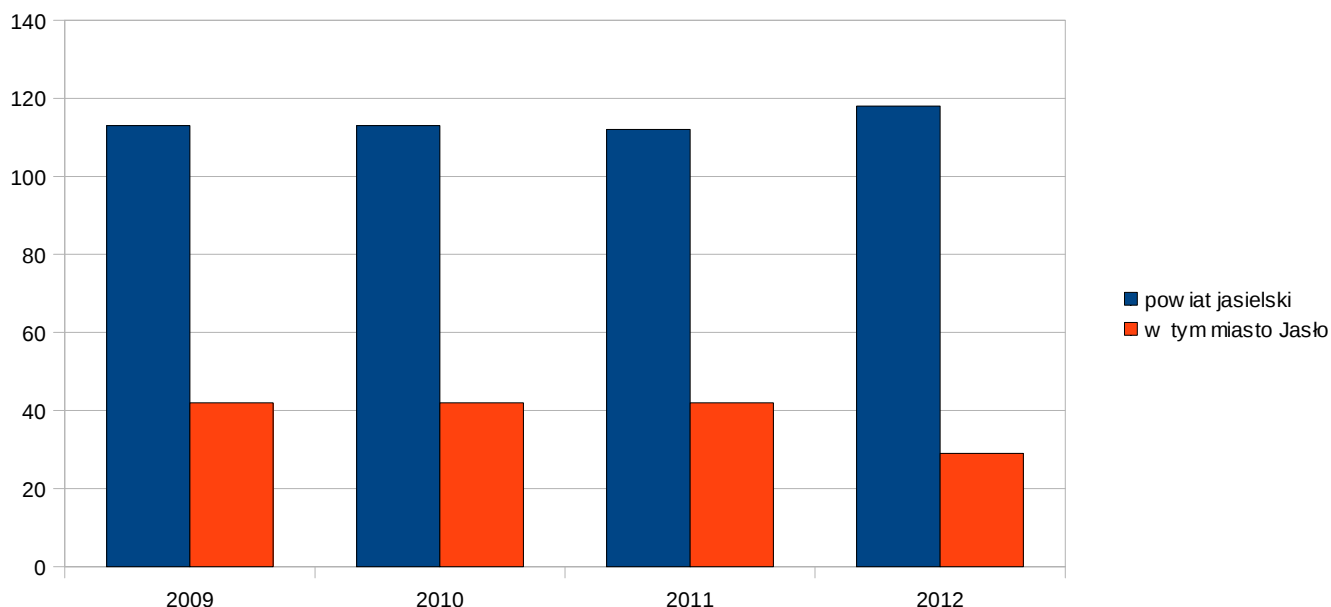
Są to ośrodki wsparcia dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. Na terenie powiatu jasielskiego funkcjonują dwa Środowiskowe Domy Samopomocy: Środowiskowy Dom Samopomocy w Przysiekach oraz w Nowym Żmigrodzie (wcześniej miał siedzibę w Foluszu).

ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY W PRZYSIEKACH

Świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. W ŚDS funkcjonują 3 pracownie terapeutyczne. W ramach terapii odbywają się zajęcia rehabilitacyjne, sportowe, muzyczne oraz świetlicowe, prowadzony jest trening samoobsługi i higieny. Dla uczestników organizowane są również zajęcia o charakterze kulturalno – rozrywkowym (spotkania integracyjne, wycieczki, imprezy sportowe).⁵ Zgodnie z uzyskanymi informacjami wśród osób zgłaszających zapotrzebowanie na korzystanie z pomocy Środowiskowego Domu Samopomocy w Przysiekach są mieszkańcy Gminy Jasło i Miasta Jasła. W pierwszej kolejności przyjmowani są natomiast mieszkańcy Gminy Skołyszyn.

⁵ <http://www.bip.skolyszyn.pl/modules.php?mop=modload&name=bip&file=poz wys&idpozkat=379>

Wykres 1. Ilość osób, które skorzystały z pomocy Środowiskowego Domu Samopomocy w Przysiekach w latach 2009 - 2012

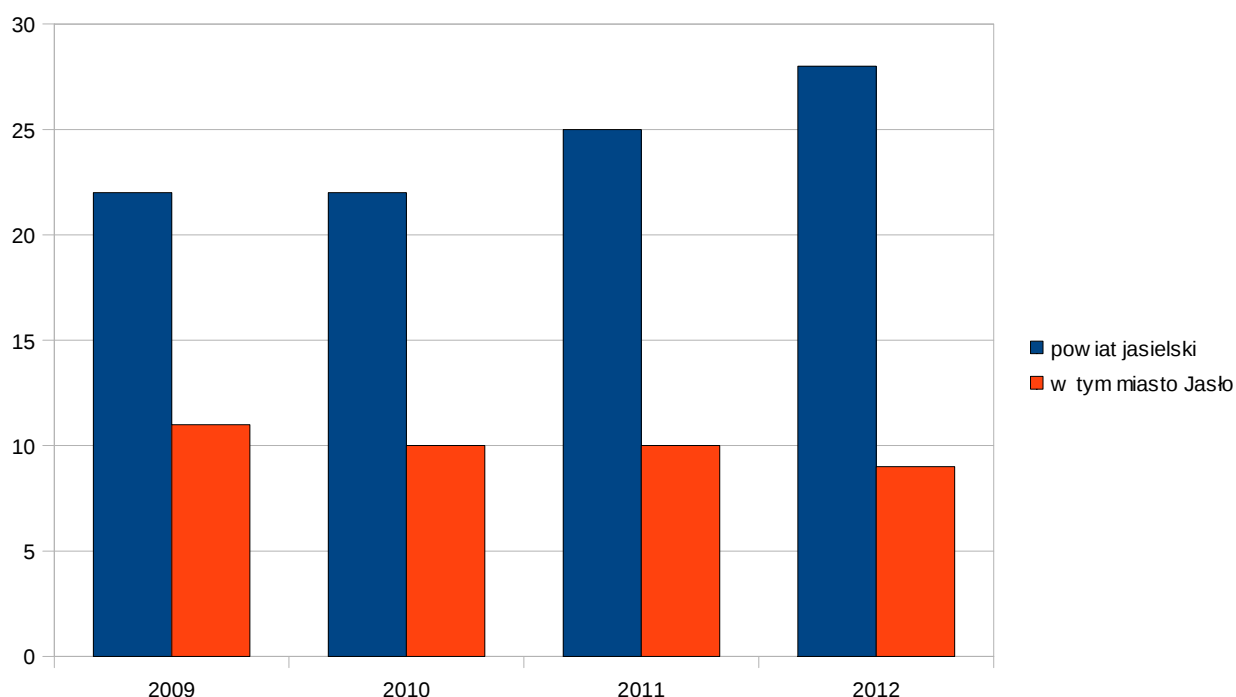

ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY W NOWYM ŻMIGRODZIE (DO KWIETNIA 2013 R. ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY W FOLUSZU)

W ŚDS w ramach terapii odbywają się treningi umiejętności samoobsługi i zaradności życiowej, umiejętności społecznych i interpersonalnych, spędzania czasu wolnego, arteterapia, zajęcia kulinarne, muzykoterapia, biblioterapia, zajęcia relaksacyjne, terapia przez zabawę i rozrywkę, psychoedukacja, poradnictwo socjalne, ergoterapia.⁶

⁶ http://sds.folusz.dps.pl/informacje_ogolne/441,informacje_ogolne.html

Wykres 2. Ilość osób, które skorzystały z pomocy Środowiskowego Domu Samopomocy w Foluszu w latach 2009 – 2012.

Źródło: Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r. oraz informacje uzyskane z ŚDS w Foluszu.

Analizując dane zawarte w wykresie nr 2 można dostrzec wzrost ogólnej liczby osób korzystających ze wsparcia Środowiskowego Domu Samopomocy w Foluszu w roku 2012 w stosunku do lat ubiegłych. Mieszkańcy Miasta Jasła stanowili 40% liczby uczestników ŚDS.

DOM POMOCY SPOŁECZNEJ W FOLUSZU (DPS)

DPS sprawuje kompleksową całodobową opiekę nad osobami dotkniętymi schorzeniami natury psychicznej. Podstawowym celem DPS jest zaspakajanie niezbędnych potrzeb opiekuńczych, bytowych, wspomagających, społecznych i religijnych swoich mieszkańców.⁷

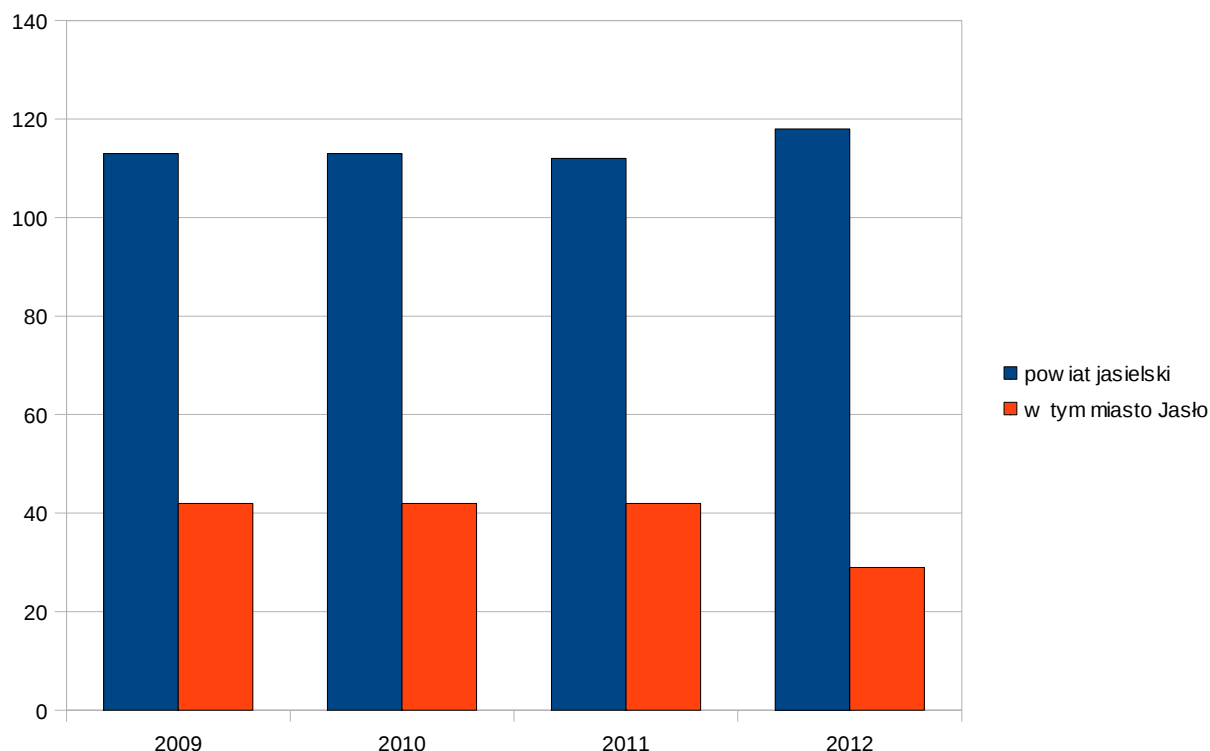
Mieszkańcy Domu Pomocy Społecznej w Foluszu mogą korzystać z następujących form wsparcia:

- opieki lekarza psychiatry,
- psychologa,
- indywidualnej terapii

⁷ http://www.folusz.dps.pl/informacje_ogolne/446,informacje_ogolne.html

- warsztatów psychologicznych,
- terapii zajęciowej.⁸

Wykres 3. Ilość osób, które skorzystały z pomocy Domu Pomocy Społecznej w Foluszu w latach 2009 – 2012.

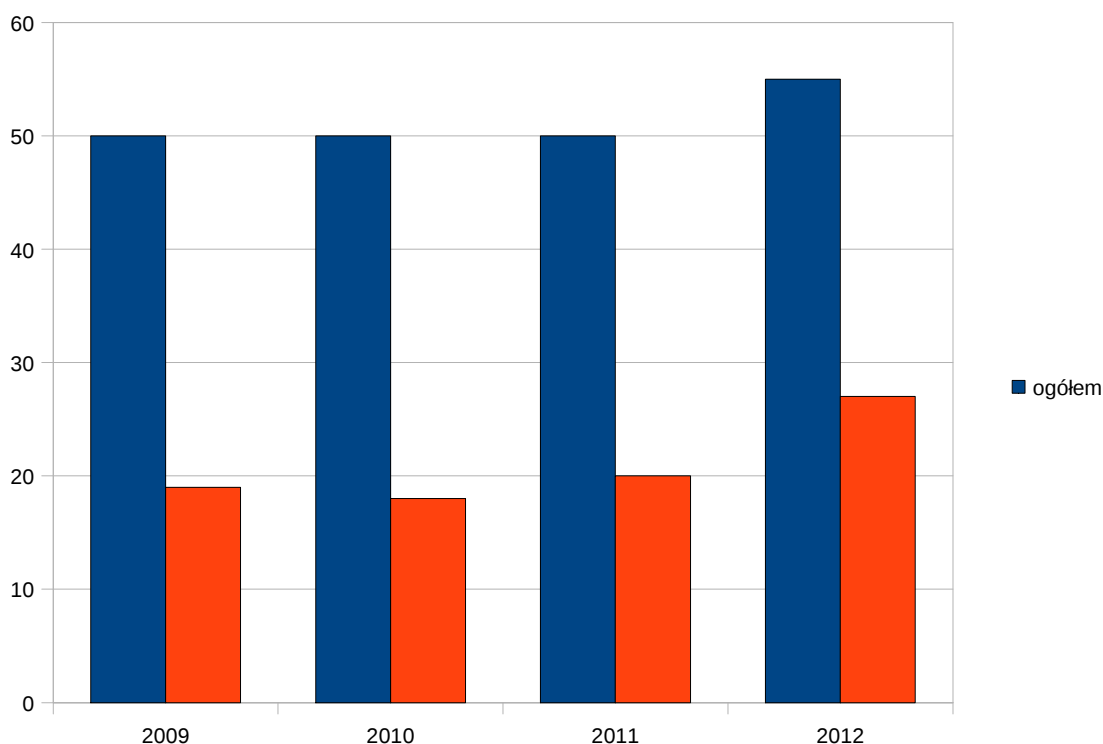
Źródło: Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r. oraz informacje uzyskane z DPS w Foluszu.

WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ

Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ) prowadzone są w powiecie jasielskim przez Polskie Stowarzyszenie Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Jasle. Realizują zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności uczestników, niezbędnych do możliwie samodzielnego i aktywnego funkcjonowania w środowisku. Poniższy wykres przedstawia liczbę osób będących uczestnikami WTZ w latach 2009-2011 z powiatu jasielskiego, z wyszczególnieniem mieszkańców Miasta Jasła.

⁸ pismo Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jasle z dnia 22.10.2012r.

Wykres 4. Ilość uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w Jasle w latach 2009 – 2011

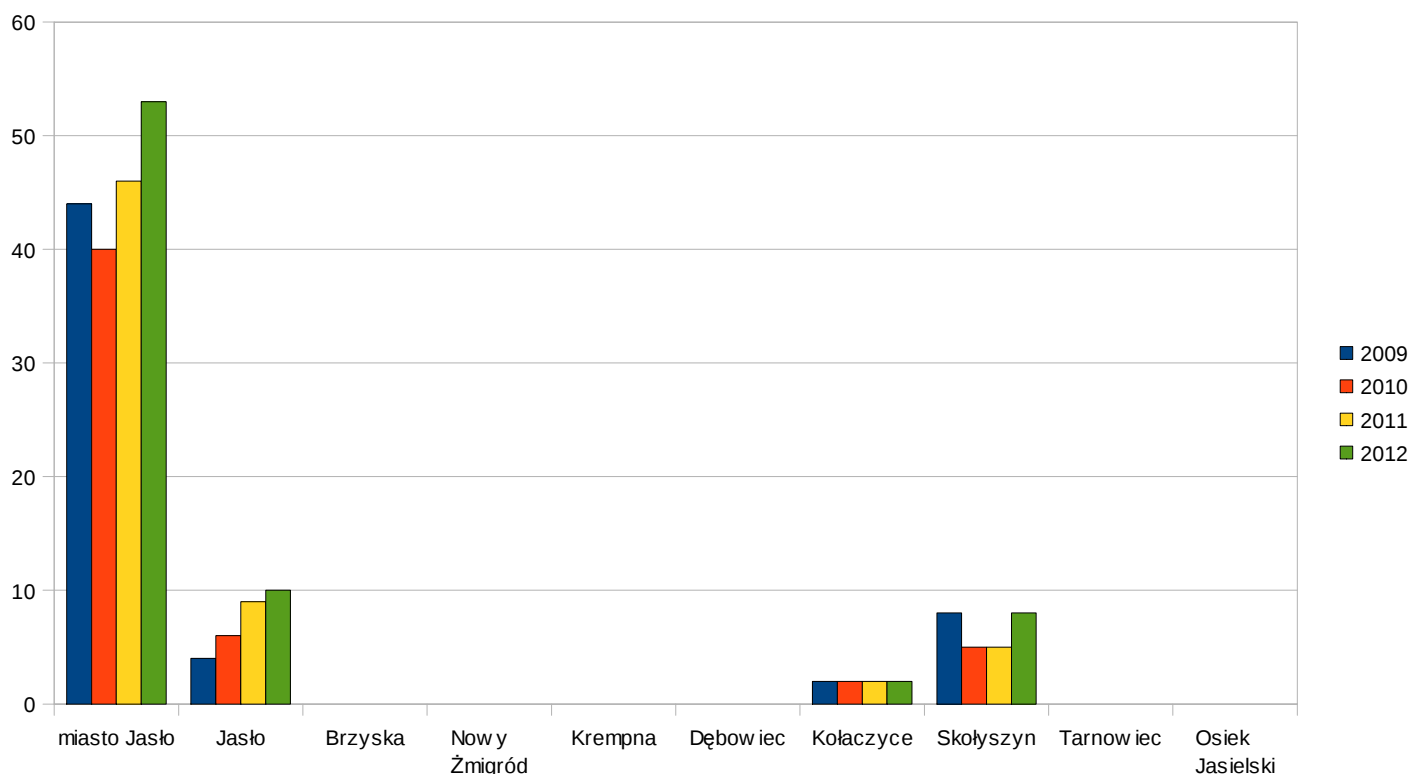

Źródło: Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r. oraz informacje uzyskane z WTZ w Jasle.

OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ (OPS)

Ośrodki Pomocy Społecznej funkcjonujące na terenie powiatu jasielskiego organizują i świadczą specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. Ponadto podmioty działające na podstawie ustawy o pomocy społecznej, w porozumieniu z podmiotami leczniczymi udzielającymi świadczeń zdrowotnych w zakresie psychiatrycznej opieki zdrowotnej organizują na obszarze swojego działania oparcie społeczne dla osób, które z powodu choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz w sprawach bytowych.

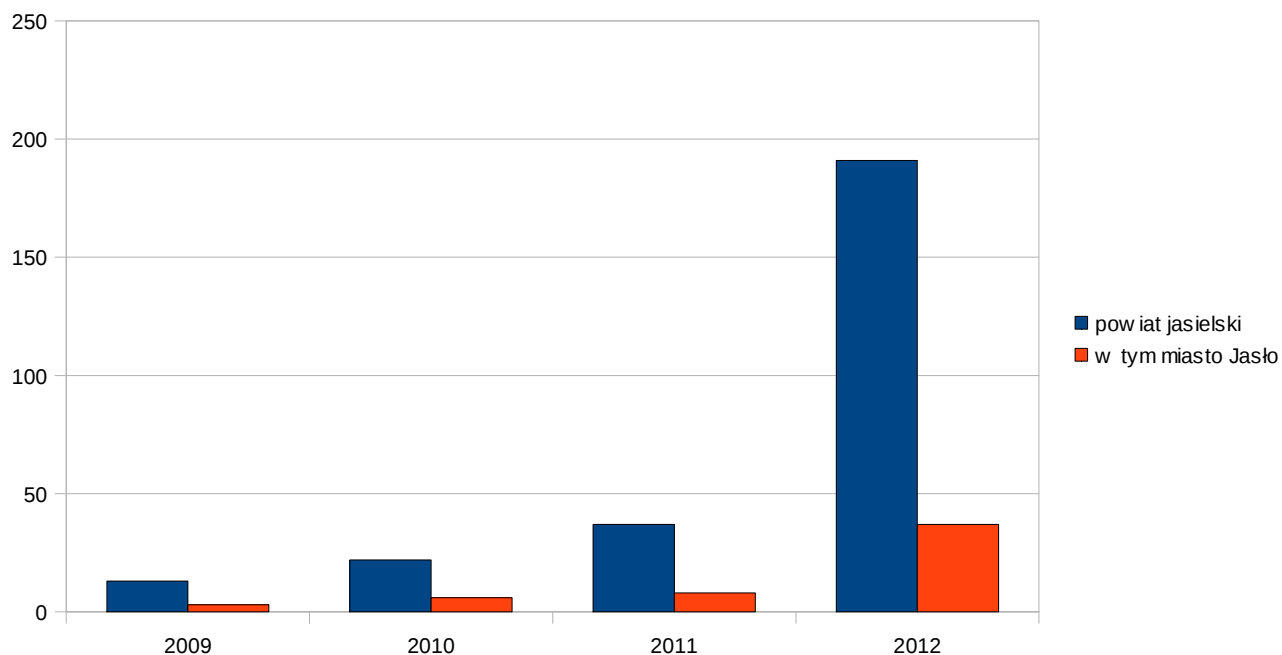
Wykres 5. Liczba osób objętych wsparciem w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w gminach powiatu jasielskiego w latach 2009-2012.

Źródło: Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r. oraz informacje uzyskane ze Starostwa Powiatowego w Jaśle.

Wsparcie dla osób z zaburzeniami psychicznymi odbywa się również w ramach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Z otrzymanych danych wynika, że w 2012 r. liczba mieszkańców powiatu korzystających z ww. wsparcia wzrosła o 178 osób w stosunku do roku 2009. Jak wynika z uzyskanych informacji, znaczny wzrost osób korzystających ze wsparcia PFRON może wynikać z większej świadomości osób niepełnosprawnych w zakresie dostępnych form wsparcia.

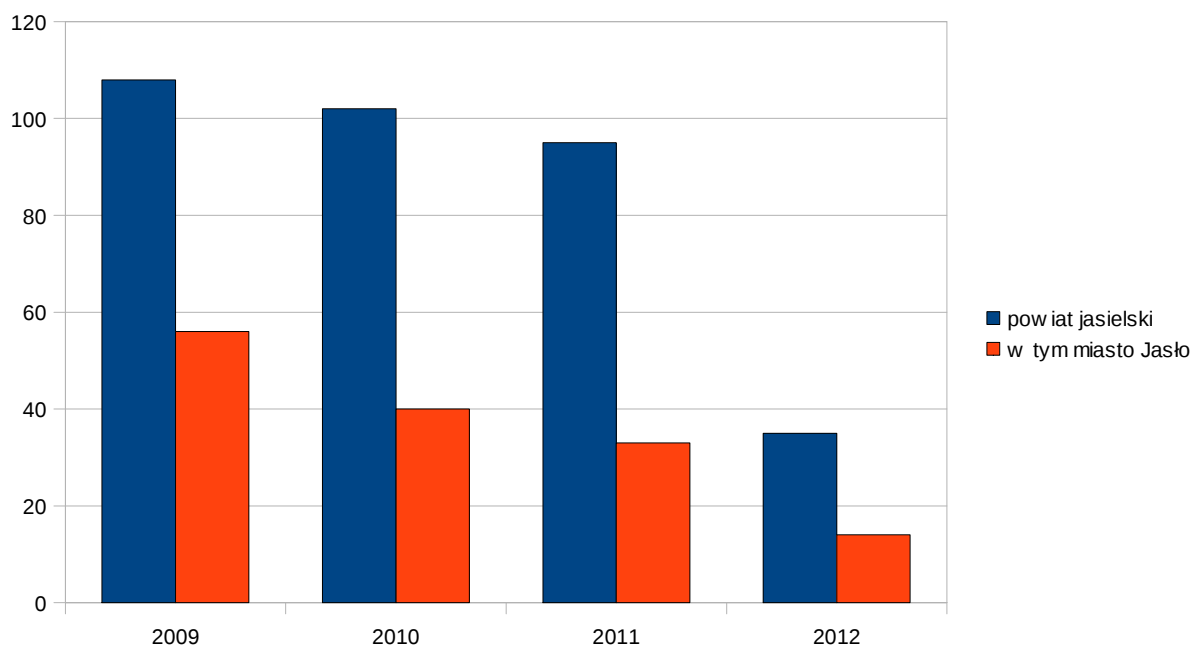
Wykres 6. Wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi w ramach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w latach 2009 – 2012.

Źródło: Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r. oraz informacje uzyskane z PCPR w Jasle.

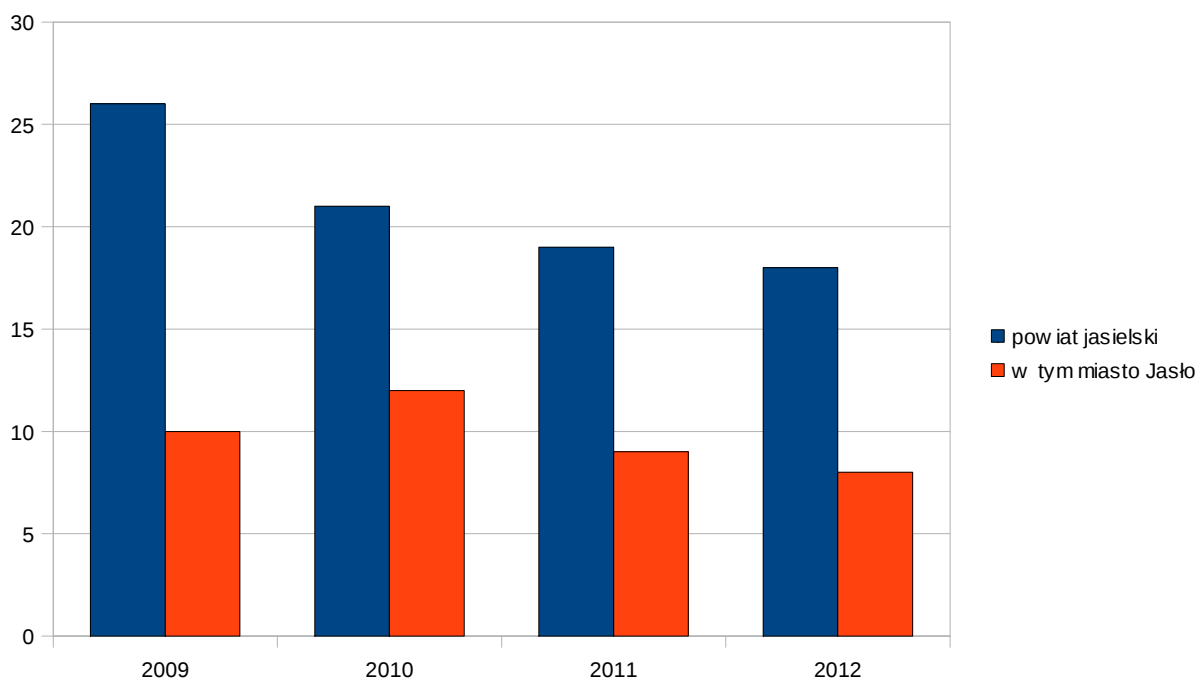
Na podstawie danych Zespołu ds. realizacji zadań ośrodka interwencji kryzysowej (OIK) na przestrzeni lat 2009-2012 zauważalny jest spadek ilości interwencji w związku z przemocą domową ze strony osoby niepełnosprawnej zaburzonej psychicznie oraz ilości osób, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego i wsparcia psychologicznego w zakresie zdrowia psychicznego zarówno w powiecie jasielskim, jak i mieście Jasle. W stosunku do roku 2009 ilość interwencji w 2012 r. w powiecie jasielskim zmniejszyła się o 67 %, a w mieście Jasle aż o 75 %. Z kolei liczba osób zaburzonych psychicznie, która skorzystała z poradnictwa specjalistycznego i wsparcia psychologicznego w 2012 r. w stosunku do roku 2009 r. zmniejszyła się o 30 %, a w mieście Jasle o 20 % (wykresy 7 i 8).

Wykres 7. Ilość interwencji OIK w związku z przemocą domową ze strony osoby niepełnosprawnej zaburzonej psychicznie w latach 2009 – 2012.

Źródło: Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r. oraz danych statystycznych uzyskanych w dniu 01.03.2013r. z PCPR w Jaśle.

Wykres 8. Ilość osób, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego i wsparcia psychologicznego w zakresie zdrowia psychicznego w OIK w latach 2009 – 2012

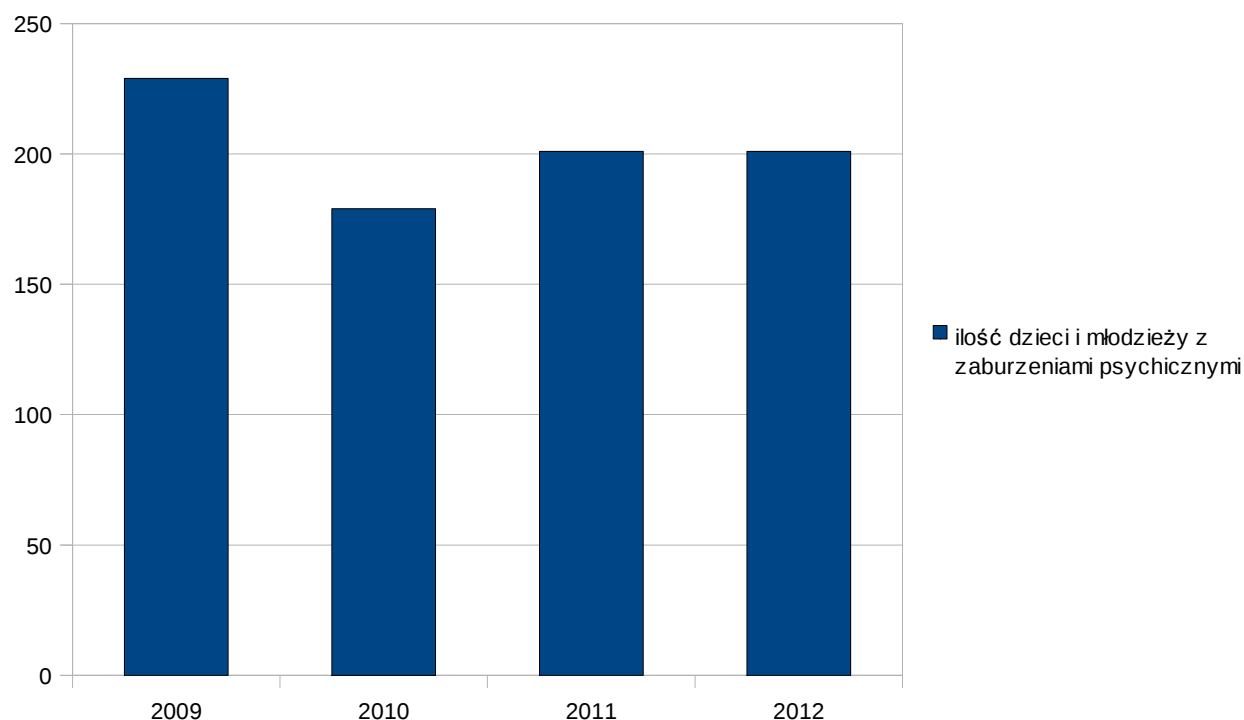
Źródło: Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r. oraz danych statystycznych uzyskanych w dniu 01.03.2013r. z PCPR w Jaśle.

5. Diagnoza sytuacji dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi

Na terenie powiatu jasielskiego wsparcie na rzecz niepełnosprawnych dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin oferują m.in. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Jaśle, Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Jaśle, Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Niepełnosprawnym Dzieciom, Młodzieży i Dorosłym „Radzę Sobie”, Świetlica Integracyjno – Terapeutyczna dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz ich zdrowych rówieśników pod nazwą „Klub Pod Niebieskim Parasolem”.

W 2012 r. z pomocy Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Jaśle skorzystało 201 dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi. Zauważalny jest spadek liczby dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi, które skorzystały z pomocy poradni w 2012 r. o ok. 12 % w stosunku do roku 2009 (wykres 9).

Wykres 9. Ilość dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi, które skorzystały z pomocy Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Jaśle w latach 2009 – 2012.

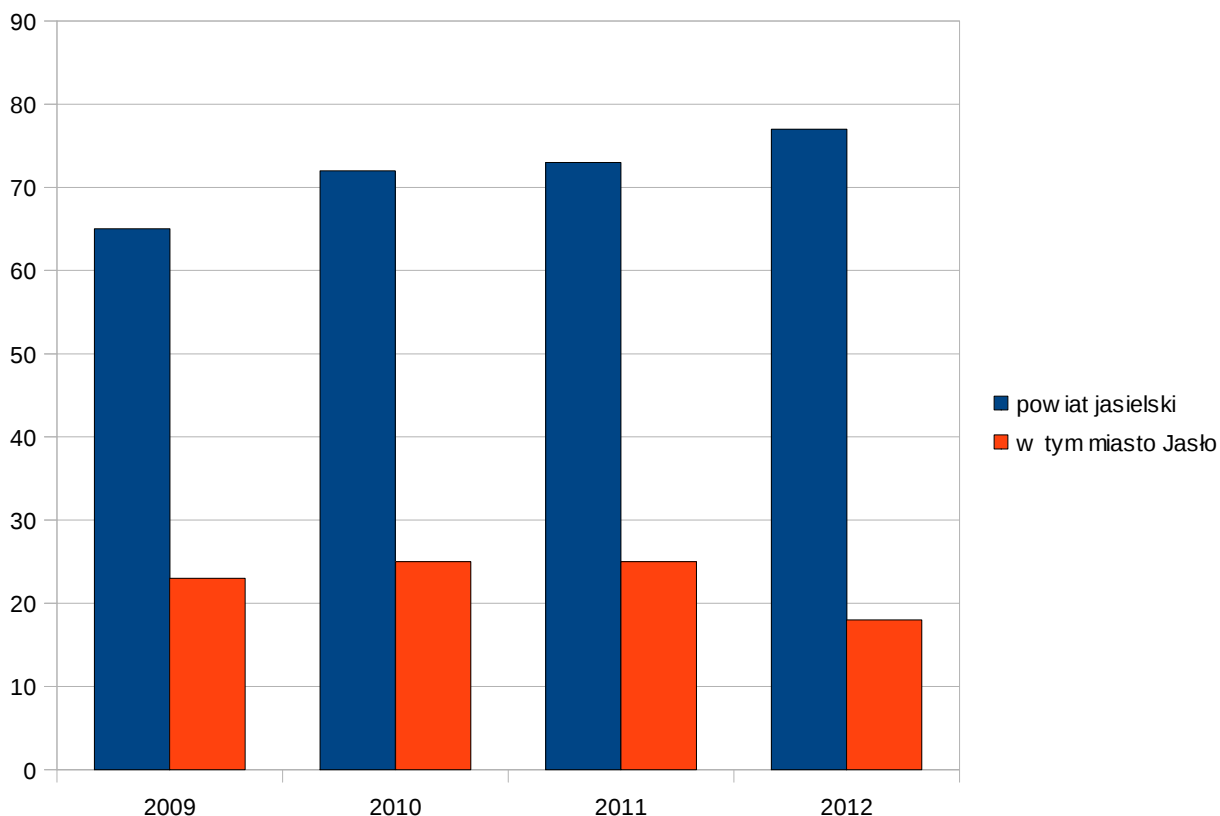

Źródło: Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r. oraz dane statystyczne uzyskane w dniu 28.02.2012r. z PPP w Jaśle

Z uzyskanych danych wynika, że liczba wychowanków Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego z terenu miasta Jasła systematycznie malała w latach 2009-2012. W porównaniu

z rokiem 2009 liczba ta spadła o 28%. Ponadto wychowankowie zamieszkujący teren miasta Jasła w 2012 r. stanowili ok. 23,4% ogółu wychowanków Ośrodka (wykres 10).

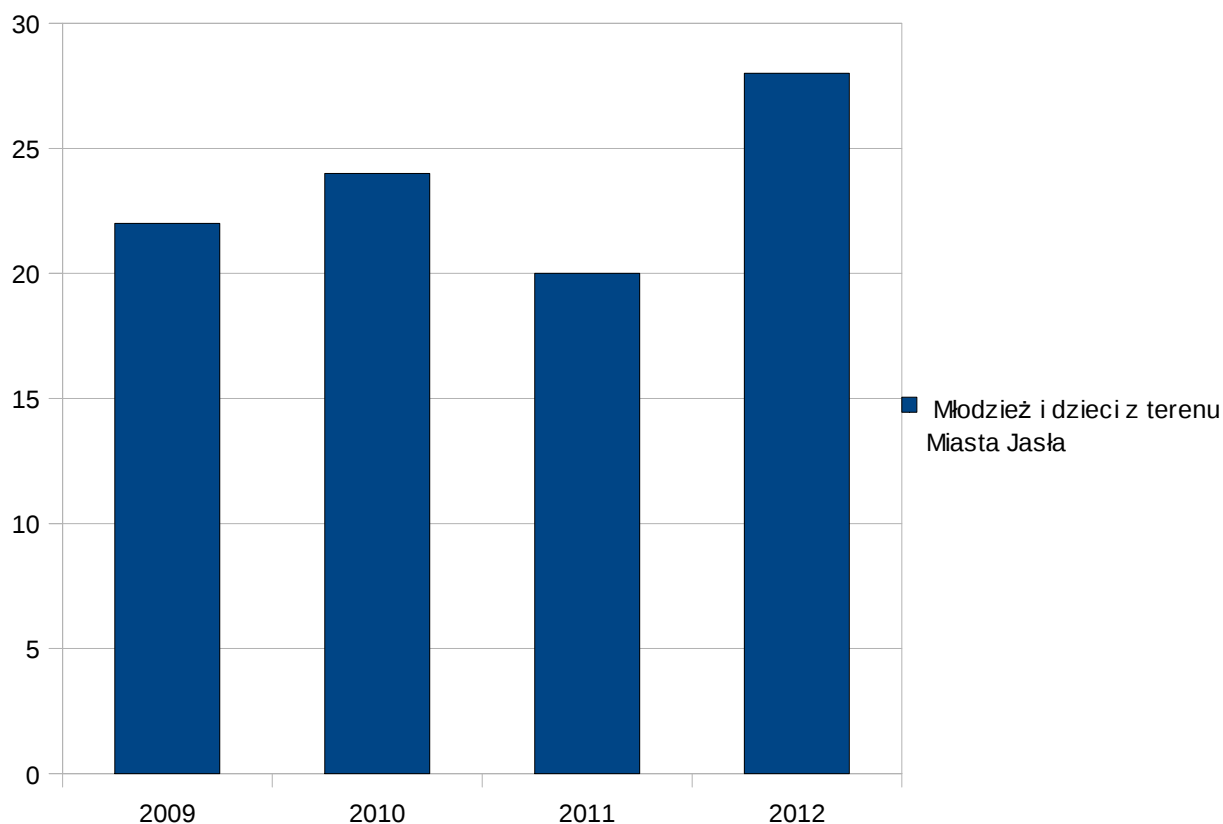
Wykres 10. Ilość wychowanków Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Jaśle w latach 2009 – 2012.

Źródło: Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r. oraz dane statystyczne uzyskane w dniu 25.02.2012 r. z SOSW w Jaśle.

W 2012 r. ze wsparcia świetlicy integracyjno – terapeutycznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz ich zdrowych rówieśników pod nazwą „Klub Pod Niebieskim Parasolem” prowadzonej przez Stowarzyszenie na Rzecz Chorych, Długotrwale Unieruchomionych „Niebieski Parasol” skorzystało 28 dzieci i młodzieży. Analizując dane zawarte w poniższej tabeli należy stwierdzić, że w stosunku do lat ubiegłych w 2012 r. nastąpił wzrost liczby dzieci i młodzieży, które skorzystały z pomocy świetlicy o 27,3% w porównaniu z rokiem 2009 (wykres 11).

Wykres 11. Ilość dzieci i młodzieży z terenu miasta Jasła, które skorzystały z pomocy Świetlicy Integracyjno – Terapeutycznej „Klub Pod Niebieskim Parasolem” w latach 2009- 2012.

Źródło: Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła, listopad 2012r. oraz informacje uzyskane ze Stowarzyszenia „Niebieski Parasol”.

Zgodnie z analizą przeprowadzoną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaśle w 2012 r. 6 dzieci zostało objętych pomocą w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, co stanowi 11,3 % ogółu korzystających z ww. wsparcia.

6. Zasoby systemu ochrony zdrowia psychicznego w mieście Jasło

Na terenie miasta Jasła funkcjonuje wiele placówek medycznych, instytucji i organizacji działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi. Do szerokiego spektrum podmiotów realizujących zadania na rzecz wspierania ww. osób należą m.in.:

Wybrane podmioty działające w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Jasła.

- **Szpital Specjalistyczny w Jasle, ul. Lwowska 22, Jasło, w tym:**
 - **Poradnia Zdrowia Psychicznego**, ul. Szopena 38, Jasło – prowadzi leczenie ambulatoryjne, psychoterapię indywidualną i grupową/rodzinną, oferuje pomoc pracownika socjalnego.
 - **Poradnia Leczenia Uzależnień**, ul. Szopena 38, Jasło – udziela pomocy i wsparcia dorosłym oraz młodzieży uzależnionej od substancji chemicznych (alkohol, narkotyki, leki), a także ich rodzinom, prowadzi terapie indywidualne i grupowe osób uzależnionych i współuzależnionych (rodzin oraz bliskich).
 - **Oddział Psychiatryczny**, ul. Za Bursą 1, Jasło – prowadzi diagnostykę i terapię zaburzeń psychicznych osób dorosłych.
 - **Dzienny Oddział Psychiatryczny**, ul. Kraszewskiego 13, Jasło – prowadzi terapię zajęciową, psychoterapię, oferuje rozmowy indywidualne z psychologiem, terapię grupową, choreoterapię i ergoterapię.
- **Poradnia Zdrowia Psychicznego NZOZ „Chir – Med”**, ul. Jana Pawła II 35, Jasło – oferuje prowadzenie psychoterapii indywidualnej i grupowej/rodzinnej, pomoc pracownika socjalnego, Zespół Leczenia Środowiskowego udziela pomocy mieszkańcom z powiatu jasielskiego, które ze zazwyczaj ze względów zdrowotnych nie są w stanie samodzielnie zgłosić się do Poradni i podjąć lub kontynuować leczenia psychiatrycznego.
- **Poradnia Zdrowia Psychicznego NZOZ „Gemini”**, ul. K.K. Baczyńskiego 15, Jasło - oferuje prowadzenie psychoterapii indywidualnej i grupowej/rodzinnej, pomoc pracownika socjalnego, zapewnia długoterminową opiekę w domu pacjenta.

- **Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Jasle**, ul. Lwowska 49E/12, Jasło – prowadzi psychoterapię uzależnień, konsultacje psychologiczne i psychiatryczne, Oddział Dzienny dla osób uzależnionych od alkoholu. W ramach pobytu dziennego pacjenci mają możliwość przeprowadzenia podstawowych badań laboratoryjnych, konsultacji psychiatrycznej i psychologicznej.
- **Centrum Profilaktyki, Terapii i Wsparcia Rodzin w Jasle Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, ul. Floriańska 8, Jasło - świadczenie usług edukacyjno - terapeutycznych adresowanych do osób znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, poradnictwo prawne i psychologiczne oraz konsultacje w aspekcie uzależnienia od alkoholu, narkotyków i przemocy, motywowanie osób uwikłanych w nałogi do podjęcia terapii i leczenia, prowadzenie grupy wsparcia dla osób współuzależnionych, grupy psychoedukacyjnej dla osób dotkniętych przemocą, grupy edukacyjno-korekcyjnej dla osób eksperymentujących z substancjami psychoaktywnymi oraz grupy dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, grupy wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, wobec osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację nieletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny.
- **Ośrodki Pomocy Społecznej** - realizują zadania z zakresu pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, realizują zadania w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym dla dzieci i młodzieży, prowadzą poradnictwo.
- **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jasle**, ul. Rynek 18, Jasło – realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej zgodnie z Ustawą z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej. Realizuje ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Opracowuje i realizuje zgodnie ze strategią województwa, powiatowe programy działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.
PCPR podejmuje działania zmierzające do ograniczenia skutków niepełnosprawności. Opracowuje i przedstawia plany zadań i informacje z prowadzonej działalności, zajmuje się

ich udostępnianiem na potrzeby samorządu województwa. PCPR współpracuje z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej tych osób. Zajmuje się dofinansowaniem:

- uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- sportu, kultury, reakcji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się, i technicznych związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

Zajmuje się również dofinansowaniem kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej. Od 2008 do 2014 roku realizuje projekt systemowy pn. „Program aktywizacji społecznej w powiecie jasielskim” współfinansowany ze środków UE. Projekt kierowany jest do osób niepełnosprawnych oraz usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej. W ramach projektu od 1 maja 2008r. w PCPR w Jasle funkcjonuje punkt konsultacyjno-doradczy dla osób niepełnosprawnych.

- **Zespół ds. realizacji zadań ośrodka interwencji kryzysowej (działający w strukturach PCPR)** ul. Rynek 18, Jasło – podejmuje interdyscyplinarne działania na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Zajmuje się udzielaniem specjalistycznego poradnictwa w ramach interwencji kryzysowej, opracowywaniem projektów i realizacją powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochroną ofiar przemocy w rodzinie. Współpracuje z właściwymi instytucjami w środowisku – w celu udzielenia skutecznej i wielopłaszczyznowej pomocy, tj. sądem, ośrodkami pomocy społecznej, szkołami, prokuraturą, organizacjami pozarządowymi, fundacjami, stowarzyszeniami itp.
- **Powiatowy Urząd Pracy w Jasle** ul. Rynek 18, Jasło – zajmuje się pośrednictwem pracy, usługami EURES, poradnictwem zawodowym i informacją zawodową, pomocą w aktywnym poszukiwaniu pracy, organizacją szkoleń.
- **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Jasle** ul. Słowackiego 6 – jest poradnią dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi, w tym z niepełnosprawnością intelektualną. Poradnia prowadzi następujące formy wsparcia:
 - terapie indywidualne, grupy terapeutyczne prowadzone przez psychoterapeutę poradni,

- zajęcia o charakterze terapeutycznym,
 - diagnoza psychologiczna i adekwatne formy pomocy,
 - interwencja kryzysowa na terenie szkół przy zachowaniach incydentalnych,
 - zajęcia terapeutyczne, grupowe, z dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną intelektualnie, mające na celu poszukiwanie skutecznych metod oddziaływań,
 - zajęcia indywidualne z niepełnosprawnymi intelektualnie,
 - warsztaty z rodzicami dzieci niepełnosprawnych intelektualnie
 - mediacje, konsultacje, rozmowy oraz porady.
- **Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy**, ul. Piotra Skargi 47, Jasło – Prowadzi zajęcia edukacyjne na poziomie: szkoły podstawowej, gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej (Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy) dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie i ruchowo w wieku od 3 do 25 lat. Ośrodek udziela wszechstronnej pomocy rodzinom uczniów i zajmuje się organizacją kilkudniowego wypoczynku dla swoich uczniów w formie zielonych szkół.
 - **Zespół Szkół Miejskich nr 3 w Jasle**, ul. Szkolna 38, Jasło – zajmuje się organizacją kształcenia (klasy integracyjne) dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym (w stopniu lekkim i umiarkowanym), zaburzeniami rozwoju psychicznego (autyzm, Zespół Aspergera) oraz z zaburzeniami zachowania i emocji. Udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej osobom z ww. grup w formie zajęć rewalidacyjnych (terapia psychologiczna, pedagogiczna, logopedyczna, zajęcia dydaktyczno- wyrównawcze).
 - **Przedszkole Miejskie nr 9**, ul. Szkolna 38, Jasło – zajmuje się prowadzeniem oddziału kompensacyjno - rewalidacyjnego oraz oddziału integracyjnego. Od 2002r. dzieci z przedszkola o specyficznych potrzebach edukacyjnych biorą czynny udział w Spartakiadzie Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej organizowanej przez Zespół Szkół Miejskich nr 3 oraz Caritas Okręg Jasło.
 - **Caritas Diecezji Rzeszowskiej Okręg Jasło**, ul. Za Bursą 2a, Jasło – zajmuje się zapewnieniem pomocy doraźnej lub okresowej w postaci jednego gorącego posiłku dziennie osobom, które własnym staraniem nie mogą go sobie zapewnić oraz pomocą rzeczową dla rodzin najuboższych.

- **Polski Czerwony Krzyż Zarząd Rejonowy w Jasle** ul. Igielna 7/2, Jasło – prowadzi działalności w dziedzinie opieki i pomocy społecznej, ochrony, zdrowia. Zapewnia pomoc w ramach usług opiekuńczych w zakresie zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- **Stowarzyszenie na Rzecz Chorych Długotrwale Unieruchomionych „Niebieski Parasol”, Koło w Jasle**, ul. Baczyńskiego 29, Jasło – zajmuje się organizowaniem opieki nad osobami przewlekle chorymi i niepełnosprawnymi, bezpłatnym wypożyczaniem sprzętu rehabilitacyjnego. Prowadzi ośrodek wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów „Klub pod Niebieskim Parasolem”. Zajmuje się realizacją projektów adresowanych do dzieci i osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi w tym dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym.
- **Stowarzyszenie „Radzę sobie” ul. Sokoła 3, Jasło** – Organizuje ciekawe formy spędzania czasu wolnego dla uczniów SOSW w ramach pracy wolontarystycznej członków stowarzyszenia. Zajmuje się pozyskiwaniem funduszy na działalność i doposażenie SOSW.
- **Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Jasle** ul. Floriańska 170, Jasło, - prowadzi działalność na rzecz wyrównywania szans osób z upośledzeniem umysłowym, zajmuje się tworzeniem warunków przestrzegania wobec nich praw człowieka, prowadzaniem ich ku aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym oraz wspieranie ich rodzin. Stowarzyszenie prowadzi także Warsztaty Terapii Zajęciowej.
- **Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Przyjaciół „Mamy nadzieję”** ul. Pigonia 14, Jasło – Organizuje spotkania ze specjalistami (lekarz neurolog, psycholog, psychiatra, pielęgniarz środowiskowy, rehabilitant, pracownikiem PCPR). Zajmuje się dofinansowywaniem rehabilitacji ruchowej członków stowarzyszenia oraz organizowaniem działań służących integracji społecznej.

7. Analiza SWOT

W oparciu o „Raport z badań systemu wsparcia społecznego i zdrowotnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu powiatu jasielskiego z wyszczególnieniem miasta Jasła” stworzony przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jasle oraz konsultacje społeczne

z przedstawicielami instytucji i organizacji działających w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi opracowano analizę SWOT, wskazując mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia mające wpływ na funkcjonowanie osób z zaburzeniami psychicznymi.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– funkcjonowanie instytucji ambulatoryjnej opieki psychiatrycznej na terenie powiatu – Poradni Zdrowia Psychicznego, Poradni Leczenia Uzależnień; – funkcjonowanie instytucji stacjonarnej opieki psychiatrycznej na terenie powiatu – Oddziału Psychiatrycznego oraz Dziennego Oddziału Psychiatrycznego Szpitala Specjalistycznego w Jasle; – realizacja środowiskowej pomocy psychiatrycznej; – możliwość zatrudnienia przez Urząd Miasta w Jasle specjalisty w zakresie psychiatrii dziecięcej; – zlecanie zadań z zakresu pomocy społecznej organizacjom pozarządowym; – wsparcie ze strony Starostwa Powiatowego w Jasle i Urzędu Miasta Jasła dla organizacji pozarządowych działających w zakresie wsparcia dla osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi; – funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w mieście Jasle; – realizacja specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie miasta; – realizacja projektów skierowanych do osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi; – funkcjonowanie na terenie powiatu podmiotów oferujących wsparcie osobom niepełnosprawnym z zaburzeniami psychicznymi m.in. PCPR, PPP, WTZ, DPS, ŚDS, SOSW, organizacje pozarządowe; – współpraca miasta Jasła z powiatem; – realizacja dokumentów strategicznych; – realizacja Programów:	– niedostateczna pomoc psychiatryczna, psychologiczna, prawna, zawodowa dla osób niepełnosprawnych zaburzonych psychicznie; – niewystarczające zasoby kadrowe w zakresie psychiatrii i neurologii dziecięcej; – brak Poradni Zdrowia Psychicznego dla dzieci i młodzieży; – mała dostępność do form wczesnej psychoterapii; – niewystarczająca ilość form terapii dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi; – brak Środowiskowego Domu Samopomocy na terenie miasta Jasła; – brak Klubu Samopomocy dla osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi; – niska dostępność do korzystania ze wsparcia asystenta osoby niepełnosprawnej; – niewystarczające wsparcie dla członków rodzin osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi; – niewystarczająca edukacja członków rodzin osób niepełnosprawnych w zakresie współpracy i komunikowaniu się z osobami z zaburzeniami psychicznymi w rodzinie; – niewystarczający dostęp do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi; – brak mieszkań chronionych; – brak Zakładów Aktywności Zawodowej; – brak Ośrodka Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczego; – brak ośrodka wczesnej interwencji; – niewystarczająca ilość podmiotów ekonomii społecznej; – zbyt mała ilość miejsc pracy dla osób

- o Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii; - o Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie; - o Gminnego Programu Wspierania Rodzin. – doświadczona kadra instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi;	niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi; – zbyt mała liczba przedszkoli i szkół integracyjnych; – niski poziom edukacji na temat zdrowia psychicznego i profilaktyki w placówkach oświatowych oraz zakładach pracy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
– możliwość wykorzystywania środków zewnętrznych na wsparcie osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi; – interdyscyplinarna współpraca pomiędzy sektorem publicznym i społecznym; – wypracowanie środowiskowego modelu pomocy psychiatrycznej; – realizacja programów skierowanych do osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi; – podnoszenie świadomości społecznej poprzez edukację społeczeństwa; – możliwość zapewnienia warunków lokalowych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, m.in. poprzez zapewnienie mieszkań chronionych; – rozwój alternatywnych form pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin, – wzajemna wymiana doświadczeń z innymi instytucjami, organizacjami, np. ośrodkami leczenia uzależnień (CENACOLO, KARAN); – możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób udzielających pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi; – edukacja w szkołach prawidłowej komunikacji i radzenia sobie z emocjami i problemami, życia bez agresji i przemocy; – możliwość zwiększenia zatrudnienia wykwalifikowanej kadry.	– wzrost liczby osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi; – wzrost liczby osób uzależnionych od środków psychoaktywnych; – wzrost liczby uzależnień niechemicznych; – niewystarczająca ilość środków będących w dyspozycji osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi – ubóstwo; – wzrost bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi; – szerzące się zjawisko przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi; – kryzys gospodarczy – niestabilna sytuacja gospodarcza w kraju; – niska akceptacja osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi ze strony społeczeństwa; – kierowanie się przez społeczeństwo stereotypami w stosunku do osób z zaburzeniami psychicznymi; – syndrom wykluczenia społecznego wśród osób z zaburzeniami psychicznymi; – niska wiedza społeczeństwa na temat chorób psychicznych, funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi; – wzrost samobójstw wśród osób z zaburzeniami psychicznymi; – wpływ choroby psychicznej na pogłębianie się dysfunkcji w rodzinie;

8. Realizacja Programu

8.1. PROMOCJA ZDROWIA PSYCHICZNEGO I ZAPOBIEGANIE ZABURZENIOM PSYCHICZNYM

8.1.1 UPOWSZECHNIANIE WIEDZY NA TEMAT ZDROWIA PSYCHICZNEGO, KSZTAŁTOWANIA ZACHOWAŃ I STYLÓW ŻYCIA KORZYSTNYCH DLA ZDROWIA PSYCHICZNEGO, ROZWIJANIE UMIEJĘTNOŚCI RADZENIA SOBIE W SYTUACJACH ZAGRAŻAJĄCYCH ZDROWIU PSYCHICZNEMU

LP.	ZADANIE DO REALIZACJI	REALIZATORZY/ PARTNERZY	HARMONO - GRAM REALIZACJI ZADAŃ	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Realizacja działań informacyjno-edukacyjnych, w tym szkoleń dotyczących zdrowego trybu życia oraz podejmowanie działań sprzyjających zachowaniu zdrowia psychicznego	PCPR w Jasle, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Jasle, Poradnie Zdrowia Psychicznego w Jasle, Poradnia Leczenia Uzależnień w Jasle/Starostwo Powiatowe w Jasle, Urząd Miasta Jasła, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	2013-2015	- liczba zrealizowanych spotkań informacyjnych, szkoleń, konferencji - liczba zrealizowanych kampanii informacyjnych - liczba osób uczestniczących w spotkaniach, konferencjach - liczba opracowanych materiałów graficznych	budżet samorządowy, budżet państwa, środki zewnętrzne
2.	Organizowanie warsztatów dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na temat radzenia sobie ze stresem	Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe/ Starostwo Powiatowe w Jasle, Urząd Miasta Jasła, Poradnie Zdrowia Psychicznego, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Jasle	2013- 2015	- liczba zrealizowanych warsztatów - liczba uczniów uczestniczących w warsztatach	budżet samorządowy, budżet państwa, środki zewnętrzne
3.	Upowszechnianie wiedzy na temat instytucji i organizacji, które udzielają wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi	Starostwo Powiatowe w Jasle, PCPR w Jasle, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Jasle, Poradnie Zdrowia Psychicznego, Poradnia Leczenia Uzależnień/ placówki oświatowe, organizacje pozarządowe,	2013-2015	-liczba informacji na lokalnych stronach internetowych na temat instytucji i organizacji działających w zakresie ochrony zdrowia	budżet samorządowy, budżet państwa, środki zewnętrzne

		Urząd Miasta Jasła, MOPS w Jasle		psychicznego - liczba opracowanych materiałów graficznych - liczba wydanych informatorów	
--	--	----------------------------------	--	--	--

8.1.2. ZAPOBIEGANIE ZABURZENIOM PSYCHICZNYM

LP.	ZADANIE DO REALIZACJI	REALIZATORZY/ PARTNERZY	HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Zapobieganie przemocy w rodzinie, szkole i środowisku lokalnym poprzez realizację zadań zawartych w „Powiatowym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2012-2014”	PCPR w Jasle, specjaliści, KPP w Jasle/MDK w Jasle, POEN w Jasle, inne osoby i instytucje zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy rodzinie, jednostki dysponujące danymi dotyczącymi przemocy w rodzinie	2013-2015	- liczba sprawozdań z realizacji „Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2012-2014”	budżet samorządowy, budżet państwa, środki zewnętrzne
2.	Prowadzenie działań profilaktycznych wśród dzieci, młodzieży, osób dorosłych	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Jasle, Poradnie Zdrowia Psychicznego, Poradnia Leczenia Uzależnień/placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	2013- 2015	- liczba zrealizowanych działań profilaktycznych - liczba osób uczestniczących w działaniach profilaktycznych	budżet samorządowy, budżet państwa, środki zewnętrzne
3.	Realizacja spotkań informacyjno – edukacyjnych dla rodziców na temat zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży	PCPR w Jasle, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Jasle, KPP w Jasle, placówki oświatowe	2013-2015	-liczba zrealizowanych spotkań - liczba osób uczestniczących w spotkaniach	budżet samorządowy, budżet państwa, środki zewnętrzne
4.	Podnoszenie kwalifikacji osób społecznie i zawodowo zajmujących się pracą z dziećmi, młodzieżą i osobami dorosłymi z zaburzeniami psychicznymi	Poradnie Zdrowia Psychicznego, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Jasle/KPP w Jasle, PCPR w Jasle, Poradnia Leczenia Uzależnień, placówki oświatowe	2013 – 2015	- liczba zrealizowanych szkoleń/kursów, - liczba osób uczestniczących w szkoleniach/kursach	budżet samorządowy, budżet państwa, środki zewnętrzne

8.1.3. ZWIĘKSZENIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

LP.	ZADANIE DO REALIZACJI	REALIZATORZY/ PARTNERZY	HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Działalność informacyjno – edukacyjna sprzyjająca postawom zrozumienia i akceptacji osób z zaburzeniami psychicznymi, a także przeciwdziałających dyskryminacji społecznej, zawodowej i obywatelskiej	Poradnie Zdrowia Psychicznego, PCPR w Jaśle, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Jaśle, Poradnia Leczenia Uzależnień, placówki oświatowe/MOPS w Jaśle, organizacje pozarządowe	2013-2015	- liczba zrealizowanych programów informacyjno - edukacyjnych	budżet samorządowy, budżet państwa, środki zewnętrzne

8.1.4. ORGANIZACJA SYSTEMU PORADNICTWA I POMOCY W STANACH KRYZYSU PSYCHICZNEGO

LP.	ZADANIE DO REALIZACJI	REALIZATORZY/ PARTNERZY	HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Prowadzenie poradnictwa psychologicznego dla osób doświadczających kryzysu psychicznego i ich rodzin, zagrożonych przemocą domową, uzależnieniem lub inną sytuacją kryzysową w rodzinie	PCPR w Jaśle, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Jaśle, /MOPS w Jaśle, organizacje pozarządowe	2013-2015	- liczba udzielonych porad - liczba osób, które skorzystały z poradnictwa	budżet samorządowy, budżet państwa, środki zewnętrzne
2.	Prowadzenie działań informujących o możliwości uzyskania wsparcia psychologicznego dla osób doświadczających kryzysu psychicznego i ich rodzin zagrożonych przemocą domową, uzależnieniem lub inną sytuacją kryzysową w rodzinie	PCPR w Jaśle, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Jaśle, Poradnie Zdrowia Psychicznego, KPP w Jaśle, placówki oświatowe, placówki medyczne/lokalne media	2013- 2015	- liczba informacji umieszczonych na stronach internetowych, tablicach ogłoszeń - liczba wydanych materiałów informacyjnych	budżet samorządowy, budżet państwa, środki zewnętrzne

8.2. ZAPEWNIENIE OSOBOM Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI WIELOSTRONNEJ I POWSZECHNIE DOSTĘPNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ ORAZ INNYCH FORM OPIEKI I POMOCY NIEZBĘDNYCH DO ŻYCIA W ŚRODOWISKU RODZINNYM I SPOŁECZNYM

8.2.1. UPOWSZECHNIENIE ŚRODOWISKOWEGO MODELU PSYCHIATRYCZNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ

LP.	ZADANIE DO REALIZACJI	REALIZATORZY/ PARTNERZY	HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Opracowanie i upowszechnienie informacji o dostępnych formach opieki zdrowotnej dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Powiatu Jasielskiego	Poradnie Zdrowia Psychicznego, placówki medyczne, placówki oświatowe, PCPR w Jaśle, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Jaśle, Poradnia Leczenia Uzależnień	2013-2015	- liczba informacji umieszczonych na stronach internetowych, tablicach ogłoszeń - liczba wydanych materiałów informacyjnych	budżet samorządowy, budżet państwa, środki zewnętrzne

8.2.2 UPOWSZECHNIENIE ZRÓŻNICOWANYCH FORM POMOCY I OPARCIA SPOŁECZNEGO

LP.	ZADANIE DO REALIZACJI	REALIZATORZY/ PARTNERZY	HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Wspieranie funkcjonowania placówek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym Domu Pomocy Społecznej i Środowiskowego Domu Samopomocy	Starostwo Powiatowe w Jaśle, PCPR w Jaśle/ organizacje pozarządowe	2013-2015	- liczba osób korzystających ze wsparcia placówek	budżet samorządowy, budżet państwa, środki zewnętrzne

8.2.3. AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

LP.	ZADANIE DO REALIZACJI	REALIZATORZY/ PARTNERZY	HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Wspieranie funkcjonowania zróżnicowanych form zatrudnienia i przedsiębiorczości społecznej dostosowanej do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi	Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle, organizacje pozarządowe/MOPS w Jaśle	2013-2015	- liczba podmiotów które otrzymały wsparcie w zakresie przedsiębiorczości społecznej	budżet samorządowy, budżet państwa, środki zewnętrzne
2.	Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi	PUP w Jaśle, PCPR w Jaśle/MOPS w Jaśle, organizacje pozarządowe	2013- 2015	- liczba zrealizowanych projektów	budżet państwa, środki zewnętrzne
3.	Realizacja doradztwa zawodowego dla osób z zaburzeniami psychicznymi	PUP w Jaśle/organizacje pozarządowe, MOPS w Jaśle	2013 - 2015	- liczba udzielonych porad, - liczba osób, które skorzystały z poradnictwa	budżet państwa, środki zewnętrzne

8.2.4. SKOORDYNOWANIE RÓŻNYCH FORM OPIEKI I POMOCY

LP.	ZADANIE DO REALIZACJI	REALIZATORZY/ PARTNERZY	HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Powołanie zespołu koordynującego realizację Programu	Starostwo Powiatowe w Jaśle	2012	Uchwała Zarządu Powiatu	-
2.	Koordynowanie i monitorowanie „Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Jasielskiego na lata 2013 - 2015”	Zespół koordynujący realizację Programu	2013- 2015	- liczba sprawozdań z realizacji Programu	-

PODSUMOWANIE

Zdrowie psychiczne to nieodłączny składnik zdrowia i jako taki zaczyna być postrzegany we współczesnym świecie. Mimo to ignorowanie problemów związanych z zaburzeniami psychicznymi oraz brak odpowiedniej profilaktyki tych zaburzeń są nadal częstym przejawem w życiu społecznym. Osoby niepełnosprawne z zaburzeniami psychicznymi, to grupa osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym. Choroba często przyczynia się do pogłębienia izolacji społecznej, uzależnienia od opiekunów wskutek niemożności samodzielnego funkcjonowania. Osoby z zaburzeniami psychicznymi z powodu specyfiki swojego schorzenia mają trudności w relacjach z bliskimi, otoczeniem, pracodawcami. Działania opracowane w niniejszym programie przyczynią się przede wszystkim do większej promocji ochrony zdrowia psychicznego, wzrostu świadomości społecznej na temat zaburzeń psychicznych. Program zakłada również szereg działań informacyjnych, które mają na celu ułatwienie chorym dostępu do oferowanego przez różne instytucje pomocowe oraz działające w obszarze opieki medycznej wsparcia.

Koordinacją Programu, jego monitoringiem i sprawozdawczością zajmować się będzie Zespół Koordynujący realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013 – 2015.

Spis wykresów

Wykres 1. Ilość osób, które skorzystały z pomocy Środowiskowego Domu Samopomocy w Przysiekach w latach 2009 - 2012.....	12
Wykres 2. Ilość osób, które skorzystały z pomocy Środowiskowego Domu Samopomocy w Foluszu w latach 2009 – 2012.....	13
Wykres 3. Ilość osób, które skorzystały z pomocy Domu Pomocy Społecznej w Foluszu w latach 2009 – 2012.	14
Wykres 4. Ilość uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w Jaśle w latach 2009 – 2011	15
Wykres 5. Liczba osób objętych wsparciem w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w gminach powiatu jasielskiego w latach 2009-2012.	16
Wykres 6. Wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi w ramach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w latach 2009 – 2012.	17
Wykres 7. Ilość interwencji OIK w związku z przemocą domową ze strony osoby niepełnosprawnej zaburzonej psychicznie w latach 2009 – 2012.	18
Wykres 8. Ilość osób, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego i wsparcia psychologicznego w zakresie zdrowia psychicznego w OIK w latach 2009 – 2012.....	18
Wykres 9. Ilość dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi, które skorzystały z pomocy Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Jaśle w latach 2009 – 2012.	19
Wykres 10. Ilość wychowanków Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Jaśle w latach 2009 – 2012.....	20
Wykres 11. Ilość dzieci i młodzieży z terenu miasta Jasła, które skorzystały z pomocy Świetlicy Integracyjno – Terapeutycznej „Klub Pod Niebieskim Parasolem” w latach 2009 - 2012.....	20

Spis tabel

Tabela 1.	Liczba ludności powiatu jasielskiego i miasta Jasła z uwzględnieniem osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności w latach 2009-2012.	7
Tabela 2.	Liczba osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Jaśle z podziałem na powiat jasielski i miasto Jasło z uwzględnieniem osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi w latach 2009-2011.....	8
Tabela 3.	Leczeni z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) w Poradni Zdrowia Psychicznego Szpitala Specjalistycznego w Jaśle	9
Tabela 4.	Leczeni z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) w Poradni Zdrowia Psychicznego NZOZ "Gemini"	9
Tabela 5.	Leczeni z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) w Poradni Zdrowia Psychicznego NZOZ "Chir-med"	9
Tabela 6.	Liczba osób leczonych w Poradni Leczenia Uzależnień w powiecie jasielskim w latach 2009-2012.	10
Tabela 7.	Liczba osób hospitalizowanych na Oddziale Psychiatrycznym Szpitala Specjalistycznego w Jaśle w latach 2009-2012.	10

PRZEWODNICĄCY RADY

Bogusław Kręcisz